

Муха Дарія Андріївна

здобувач вищої освіти фінансового факультету

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

Рудик Наталія Василівна

канд.екон.наук, доцент, доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

ЗЕЛЕНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЧЕРЕЗ ПОЛІТИКУ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ

Сьогодні від компаній, що ведуть активну діяльність із залучення фінансування та просування своєї продукції на міжнародних ринках, очікують формування стратегічного бачення в галузі ESG та реалізації відповідних проєктів. ESG (англ. environmental, social, governance – “довкілля”, “соціальна сфера”, “корпоративне управління”) – зусилля компанії по кожному з цих напрямків заради сталого розвитку допоміжним стимулом до впровадження якого може стати саме політика податкових пільг. Отримання доступу до зеленого фінансування України під час воєнного стану та в повоєнній розбудові економіки використовуючи впровадження пільгового оподаткування.

Військова агресія проти України має значний вплив на економіку країни, а також призводить до руйнівних наслідків, зокрема, для бізнесу. Проте, не незважаючи на це, багато підприємців і бізнесменів прагнуть відповідати соціальним та екологічним вимогам, які є обов’язковою передумовою для співпраці з кращими міжнародними інвесторами. Розвиток в Україні сталого фінансування має базуватися на системному підході та усвідомленні глобальної концепції сталого розвитку, євроінтеграційного вектору України та чіткої дорожньої карти дій на найближчу перспективу [1, с. 5].

Ключовими напрямками відновлення будуть: енергетична інфраструктура, розмінування, питання втраченого чи пошкодженого житла громадян, питання соціальної інфраструктури (школи, лікарні тощо), створення умов для розвитку бізнесу в Україні (кредитні та грантові програми, тощо). Задля швидкого відновлення та для реалізації європейського курсу України необхідно проводити виважену фіскально-бюджетну політику, удосконалити структуру податків та пільг. Також важливо покращити інвестиційний клімат з урахуванням соціального й екологічного виміру. Запровадження систематичної оцінки податкових пільг до їх запровадження та забезпечення гармонізації з вимогами ЄС моделі пільгового оподаткування.

Чинником, який забезпечує сумісність елементів податкової системи, їх відповідність один одному та зовнішньому середовищу, є основний принцип оподаткування. У податковій системі цей принцип є зовнішнім відносно податкової системи в тому розумінні, що визначається зовнішніми чинниками — завданнями, які стоять перед економікою конкретної країни на певному етапі її розвитку. Податки — це продукт еволюції економіки і держави, остільки податкова система формується перш за все під впливом об’єктивних чинників або спрямування курсу розвитку за цими категоріями.

В резюме заходів Національної стратегії доходів до 2030 року одними із заходів є вказано: відновлення прогресивної шкали ставок ПДФО у поєднанні з соціальною пільгою нейтральною до рівня доходів. Заходи щодо приведення правил оподаткування податку на прибуток підприємств в Україні у відповідність до законодавства ЄС будуть визначатися графіком виконання зобов’язань щодо вступу до ЄС, після його затвердження. При цьому: податкове законодавство щодо дивідендів, відсотків та роялті, що сплачуються між тісно

пов'язаними компаніями будуть поступово приводитися у відповідність до директив ЄС. Надання пільг на участь у капіталі, а також звільнень для пасивних доходів, які застосовуються для країн-членів ЄС, буде предметом перемовин [2].

"Податкова система має сприяти стабілізації економіки та економічному зростанню" (Р. Мардсен), водночас деякі норми ПКУ потребують змін та уточнення для досягнення повної відповідності вимогам, зокрема потребують перегляду перелік чинних податкових пільг та випадки застосування зниженої ставки ПДВ, з метою скасування тих з них, які не є обов'язковими в ЄС. В цьому напрямі значною мірою допоможе угодження з вимогами відповідних Регламентів, здійснення порівняльного аналізу обов'язкових звільнень від ПДВ. Динаміку у цьому розрізі можемо переглянути у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка отриманих пільг з ПДВ, що є втратами доходів бюджету

Показник	2020	2021	2022	2023 (6 місяців)	2023 (прогноз)
Кількість отриманих пільг (всього)	58 131	64 834	73 686	39 867	79 734
Сума податкових пільг (за даними податкової звітності), тис. грн	26 926 874	35 811 647	58 910 225	38 282 673	76 565 346

Джерело: сформовано на основі даних ДПС.

Варто зауважити що пільги, які були запроваджені на час дії воєнного стану в Україні, можуть бути переглянуті лише після скасування воєнного стану в Україні. Податкові пільги є вираженням як економічної, так і соціальної мети. Відповідно до ЗУ «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» надання податкових пільг може бути реалізовано як державна допомога. Можна виділити наступні два недоліки, характерні для всього обсягу наявних податкових пільг:

1. В Україні відсутня державна політика з надання податкових пільг, яка б визначала принципи та правила їх надання, попередню оцінку майбутніх втрат та вигід запропонованого стимулу.

2. Відсутність моніторингу впливу на економічну активність платників податків перетворює надану пільгу на джерело прибутку для одержувача, без жодної суспільної користі, але із втратами для бюджету.

З одного боку, вилучення у формі податків певної частини доходів платників призводить до зменшення інвестиційних можливостей останніх, що негативно позначається на розвитку виробництва. Враховуючи цей аспект впливу, Д. Рікардо вважав найкращим податком найменший податок. Пільги та ставки дійсно можуть використовуватись як важелі прискорення розвитку виробництва у суспільно необхідних напрямках але в розумних та прорахованих вигодах.

Принципами сталої економічної діяльності є та діяльність, яка:

- 1) має значний внесок у досягнення однієї або кількох із 6 екологічних цілей;
- 2) не завдає значної шкоди жодній іншій екологічній цілі;
- 3) здійснюється з дотриманням мінімальних соціальних гарантій;
- 4) дотримується технічних критеріїв [1, с.11].

Перспектива приєднання до ЄС є багатонадійною, хоча вона також несе і нові обмеження на кшталт зеленої енергетики, політики охорони праці, лібералізації торгівлі тощо. Компаніям також потрібна фінансова та технічна підтримка для підвищення відповідності галузевим сертифікаціям та стандартам для виходу на ринок ЄС (наприклад, відстежуваність продукції).

Наразі близько 50% залізородних родовищ знаходяться на непідконтрольних Україні територіях або в місцевостях, що суттєво постраждали від тривалих бойових дій. Тож однією з найбільш амбітних, якщо не експериментальних, інвестиційних тем останнього часу стала «зелена сталь». Виробництво вуглецево-нейтральної сталі поруч з розвиненими збагачувальними потужностями, відносно дешевою енергією та інфраструктурою для транспортування водню. Може бути розміщено відносно близько від основних переробних потужностей на місцях та в Європі, тобто наявні всі компоненти для того, щоб стати постачальником DRI (direct reduced iron – заліза прямого відновлення) та напівфабрикатів для потенційного ланцюжка виробництва «зеленої сталі» [3]. В свою чергу, зелена металургія – це єдиний в Україні законодавчо закріплений фінансовий стимул для металургійних підприємств знижувати викиди CO₂ до європейських цільових значень в рамках Green Deal. Таким чином, він буде спонукати промисловців проводити екологічну модернізацію виробництва. В Україні норми зеленої металургії регламентуються наступним документом: Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення умов підтримки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії”. Тобто металургійні заводи в Україні, що скоротили викиди CO₂ до європейського цільового рівня (не більше 250 кг CO₂) на тону сталі, звільняються від сплати частини тарифу НЕК «Укренерго» на передачу електроенергії, яка направляється на компенсацію виробникам з поновлюваних джерел енергії [4].

"Зелена" економіка (низьковуглецева економіка) — це економіка з низькими викидами вуглецевих сполук, яка ефективно використовує ресурси і відповідає інтересам суспільства [1, 5].

За результатами дослідження було з’ясовано що Україна має гарні перспективи до впровадження сталого фінансування через фокус-підхід ESG та надання пільг в ключові ланки для стимулювання розвитку. Проте для повноцінної реалізації значною має бути частка тих, що фінансуватиме масштабні інфраструктурні проекти.

Список використаних джерел:

1. НБУ. Політика Національного банку України щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року. 29 с. Вилучено з URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/politika-natsionalnogo-banku-ukrayini-schodo-rozvitku-stalogo-finansuvannya-na-period-do-2025-roku>.
2. Національна стратегія доходів на 2024-2030 роки. Міністерство фінансів України. Вилучено з URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_pdf
3. Григоренко Є., Шніцер М. (2022) Як після війни Україна має відновлювати економіку та бізнес. Велике дослідження – Forbes.ua. Вилучено з URL: <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501>
4. Офіційна сторінка Green Steel. Що таке зелена металургія? Вилучено з URL: <https://greensteel.com.ua/zelena-metalurgiya/shho-take-zelena-metalurgiya/>